

کاربەلەری مەکی و ھەرمانۆ سافی لاو مەولەوکی بەو

کوورش نەمینی

چکیارە : بە بۆنەو برێو ھۆرکارێ تاییبەتیی مەحالیو ھۆرامانی ھەرمانۆ
گەردۆو نەدیبا و شاعیراش بە کەمییو تەرسیدەو، متاومینە جە یەری بەشی :
کئی یەمی وەشکەردۆی ، زوان و ئەدەبیات خالبەندیشا کەرمی . جە بارەو کاروان کۆژە
شۆلەدارەکەو ئاسمانو نەدەبوو کۆردی یانیو مەولەوی بالاخانەو چەمی و
شیعەرەکاشەرە بە وەرچەمی جیاوازی ، راوینی جۆراوجۆری دریاینی . بەلام نیمی
گەرەکمانا تریشکیو تازی کەرمییرە و جە دامگیوی تازەنە قەرەولش پەئی
گیرمی و تەماشاش کەرمی . ئوستاد مۆجتەبا مینۆوی جە کتیبوو نەورۆزنامینە
جە بارەو خەيامی و شیعەرەکاشەرە واتەبیش : یاوگەو مەنزور و خەيامی جە
شەراوی حەر نا شەراو سوردنە کە مەستی مارۆ و واتە شەراوی عیرفانی و
رۆحانی ھەلتیوی گەورەن . منیچ حەر سەروو نا پەیلوایەرە و بە خاس وشکنای و
ژیواوی فرە چنی ھۆنیەکی نا کەلە پایە ؛ ماچونە : مامۆسا مەولەوی چا
یاگانە کە باسوو ساقی و مەی و بادە و جامیش کەردەن ، ھەدەفش حەر نا
واتیلینی کە نیمەچ پا مانا بە کارشا بەرمی و لەیە کدایشا بە مانای عیرفانی
خەتایوی گەورینە و ئاکامو ئی کاریە مامۆسا مەولەوی و زۆنە تەنگەلانیوی فرە
تەسک و نالەبار و شیعەرەکاش تا ناستیوی فرە وار مارۆرە واری . پاسنە کە دیارا
مەولەوی چنی مووسیقیچ ناشنا بی ەن و خاش بی ەژناسان . چوونکە تیم حەر
وختیو گەرەکش بی ەبۆ ، بیافۆنە سەرکەلوو وەشی و جە شادی بۆ کەیل و حەر

پاسنه جه دنياو تهوهنين و سه رسه ختوو ئاوه زى بريؤ و بلؤنه ئهو دنياو خه يالى و زهوقى ، هاوارئو كه رؤ و چرؤ ئهو ده رويئشى ؛ ده فه كئيت باره يام ماچؤ موغنى گؤرائيئى واجه .

كئيل كليمئى : مهولهوكى، ساقى، مهى، جام

وهرشپان

شكهش نيهنه چنه هه رمانؤ گرزوو نه ديبا و شاعئيرا به تايبهت شاعئيرئ مه حالوو هه ورمانئى (به بؤنه و بريؤ هؤركارئ تايبه تئى ئا وه لائيه) به كه مئيو ته رسيه وه، متاومئنه جه يه رئ به شئى واريهنه خالبه نديشا كه رمئى (1) :

۱ - كئيبه ي وهشكه رذهى (هؤقيهت سازى)

۲ - زوان

۳ - نه ده بيات

جه به شوو هؤقيهت سازيه نه پئسنه هه لئقئويئ په يوه نديدارئ به يئوو ويه رذه و ئيسه و هؤرامانيهنه و هه ر پاسنه جه تالانئويئ سه رته روه پئسنه بيه ي و كيانيئوي هه مبهش به هه رمانكه رذهى چئى شئعئري و نارذهى بريؤ جه ده رذه دلله كا، دالغه كا، ئؤستورده كا، ويه رذه هه مبهشه كا و هه ز و ناواته ناماكن كارشا كه رذهن و هه ر ئينه لار بريؤ فاكئتى ته رئنه بيهن به هؤركارو وهش بيه ي هؤقيه تئوي هه مبه شي .

زوان : زوان پئسنه بنه ره تئى ته رين فاكئوو فه ره ننگ و نه ته وه ي، ئينده هه مبه تدار و يا گه گيرا كه بيه ي ئينسانئى به بئى زوان چئويئوي غه ريب مرمانؤ، به جؤرئو متاومئى ئينسانئى هه يوانئى قسه كه ر و اچمئينه و جه لايه نيوته روه هؤر گئيرته ي ئى زوانيه ئه ركوو سه رشانو گرز قسه كه ريئو ئا زوانيه نه ؛ به لام چئى به يهنه كارى گه رى نويسه را، شاعئيرا و نه ديبا جه فه رو كه سا سه رته را و نه ركوو ئا ديشا چئى باره وه ئينده فه رن كه بريؤ وه خت مانايئى زوانئى و گه شه داي پا ذئى به ئه رك و كار و هه رمانؤ ئا ديشا لكه مئريؤنه (په يوه نديئوي وه راوهر و دوه لايه نه) . زوانئى شئعئري مامؤسا مهولهوكى هه ر چن جه وه رچه موو يه كه مبه نه ئينا چئيروو ده سه لاتوو زوانئى فارسئى و عه ره بئى به نه به لام به توهؤرداي، وشكنائى و

شییه و ده که ردهی و نه نه لوای دلی توتو شیعه دکا؛ نا و دخته بهر گنؤ که چ گه وهه رتو
 نینا دلی کانوو ئی دیوان به نه و خه زینه و زوانیش چه نده پارتیزنان. پیسن ۵ حافیزی
 و هونئی ۵ و ۵ ش ۵ کیش. نه رده نیای و واتهی شیعی سهروو بنه رده تو کیشی
 و نمانهی «ده بر گه بی» رده نی شیعیش و دس واز بیهیش جه خولقنای
 تابلؤ کاشه نه؛ پیچه وانه و ته نگه لانوو عهرووو عه ره بی فرده ر که رده ن. به لام
 فاکتیوی همیه تدار و یا گه سه رده نج نینه که، چه نی که سیو تاوانش به زوانیو که
 زوانی نه ذایی ویش نه بیه ن پا گردوو ریک و پیک و زه ریفی و وه شانیه شیعی
 بنیوره و پهل و پوشا دؤ. نا زوانه جه لا و مهوله وی یه وه نامان سه روو قاقه زی هه نا
 زوانه نه جه لا و خانای قوبادی، بیسارانی، س ۵ یدی هورامی، نه حمه ذ به گو
 کوماسی، ردهنجووری و ... خزمه تش پنه کریان و زوانوو شیعه و نه ده بوو
 کوردستانی په ی فره سه رده مانئوی بیه ن. دهوله مه ند که رده ی زوانی هورامی به
 تاییه تی و زوانی کوردی به گردین، به هه رمان که رده ی پا گردوو باقه که لیمه و اوچه
 تازا که جه زوانیو ته رنه نارذ نیشنه دلی زوانی و درباسی و به مارایشا،
 فاروو گورشا و تیکه ل که رده یشا چنی که لیمه و نمانا؛ بوومیش که رده نئوه و نینه
 ریک و پیک و نهرم و نیان دلی تان و پو شیعه کاشه نه نیانیشه ره که نه جیوت هه
 نه وه له وه هورامی بیئنی. هه ر چن زوانی شیعی مهوله وی زوانیو نه ده بی و به
 هیز و قورده تا؛ به لام نینه ساده و نهرم و رده نیچا که خه لکوو دلی کومه ل گایچ
 خاس میاواشه نه و چنه ش دوور مه گناوه.

نه ده بیات: نه گه نه ده بیاتی به دوئی به شی: ده مواچ (واته نی) و نویسته نی
 ده سه به ندی که رمینه؛ نه ده بیاتی واته نی و سه رزوانی به بونه و چوارچو (ساختار)،
 تاییه تی هکی و هه ر پاسنه هیرشوو سه نعه ت و ته کنؤلوزی جه گردوو بواره کاشه نه ،
 فرده ر نینا و هه رده مو هوروشموو جه به ینلوا یه نه. به لام هه ر پاسنه دیارا نه ده بیاتی
 نویسته نی ماند گاریش به بونه و به لگه و قه باله بیه ییش فرده را و هه ر نه ته و نیو نی
 به شه جه نه ده بیاتیش فرده ر و به هیزت هه ر بونه، جه و هه رچه می فره هه نگیه نه
 سامانیوه فرده ره ش هه نه و ده لکه و ته ته را. هه ر پاسنه گردنما مزانمی؛ فرده روو

ئەدەبیاتی نووساری ئیمە جە شیعری کلاسیکی وەش کریان و بنەردتی عەسلیش
ئینا سەرۆکی بەشە جە ئەدەبیاتییە و دیوانوو مامۆسا مهولهوی یۆ جە
سەرکەلە بەرزەکاشا. بە دنیایە وە متاومی و اچمینه کە بیە مهولهوی پێسنە
ئەدەبیاتی پایە بەرزە، کە لە بەرئۆی قوول و وەرە لاش جە دنیا و ئەدەبوو هۆرامیە
پەر کەردەنە و کەردەنش سەرکەل. کاریگەری شیعری مهولهوی سەرۆکی ئەدەبیاتوو
دلێ خەلکی یانئۆ فوولکلۆر بە جۆری بیەن کە مهولهوی یە کە مین شاعیریۆا کە
فردو شیعردە کاش بە تەک بەیتی لاو گۆرانسە و اچە کا و سیا و چە مانە و اچە کا و
واچییەنی و هەتالاو نانە یە جار جار یچ سەر و بنوو شیعردە کاش بریان یام کەم و
زیاد کریان و شیعریۆ تازنیش چنە وەش کریانە کە ئینە و ئیش تەنیا وەشە سیاوی
شاعیری و تازە و زیندە بیەیی تابلۆ شیعردە کاش میاونۆ.

شپانە

جە بارەو کاروان کۆژە شۆلە دارە کەو ئاسمانوو ئەدەبوو کلاسیکوو کۆردیە وە یانئۆ
مهولهوی بالاخانە و چەمی و شیعردە کاشەرد بە وەرچەمی جیاوازی، راویسنی
جۆرا و جۆری دریاینی. بە لام ئیمە گەرە کمانا تریشکیۆ تازی کەرمی و جە
دامگایوی تازەنە قەرەولش گێرمی و تەماشاش کەرمی. چا وەرچە مەنە کە
کەمتەر کەسیۆ تا ئیسە دیان پەیش و راویسنوو و ئیما؛ نەک کە لە بەرئۆ و شک و
تەسکەنە کە بە پانایی و وەرە لایی چەمی شابازوو بەرزا بەر و زمی و واچمی و
دنیا و عێرفانیش دلێ جاموو مەینە و دەسوو ساقی یە وە تەماشاش کەرمی. دیارا کە
هەر کەس مهولهوی بژناسۆ و دلێ دیوانە کەیشەنە و رذ بیە بۆ وە هەستش کەردە بۆ؛
بەرکەوتەن پەیش؛ مهولهوی شیعریش بە دل و بە هەست و خەیاڵ واتین، نەک بە
ویر و ئاوەز. ئینە و ئیش بیەن بە هۆر کاروو نانە یە کە پەپوولەو خەیاڵیش هەر یا گێۆ
دلش گەرە کاش بیە بۆ نیشتە بۆ وە هەر جۆریۆ گەرە کاش بیە بۆ بالئیش فرنای با. بە
تایبەت چا یا گانە تاریفوو کەش و کۆی و دەسفوو تەبیعیەتی و هەرد و کۆساریش
کەردەن نەخشییۆی فرە رەنگین و ریک و پیکش خۆلقنان کە گۆلالە تەرین و
دوور تەرین سووچ و پەناوی یچ تەرین دیمەن وەرۆ چە ماشەنە گۆم نە بیەن؛ بە

جۆریو که متاومنی و اچمینه ، نه گهر مهولهوی نگارکیش بیایا بی شک نه ققاشیو ته مام کارامه و هۆروهستیچ بهر نهی. خه یال و نه نه لوای دلنی دنیاو خه یالا گاهه ز یه که مین ته و دن به نه رتوو بیناو شیعرنی بۆنه، به لام برنیو ورده کاریبی و زۆرانی و په نجه مارانی چنی که لیما نینای دلنی تان و پۆ شیعرینه و مشیوم باننی که بی نا دیشا هۆنییوه نه نه و هۆنیاریویچ نیا.

به لام لایه نوو نیژانه و کیشانه که رده ی نیمه جه شیعرنی «مهولهوی» ساقی و مهی و ... په یلواو نویسکاروو نی هیلانه چا بارود. سه روو له یه کدای و شی یه وه که رده ی ناکادیمی و زانستی ده قوو دیوانه که و شاعیری و که سایه تیش دلنی تان و پۆ شیعره کاشه نه و په ی شی یه وه که رده ی نی به شه جه باسه که ی نیشاریو که رمینه به باسیفوو نوستاد مۆجته با مینووی جه کتیبوو نه ورۆزنامه یه جه بارود خه یامی و شیعره کاشه ره که واته بیتش: یاوگه و مه نزوورو خه یامی جه شه راوی حهر نا شه راوه سوورده نه که مهستی مارۆ و واته ی شه راوی عیرفانی و رۆحانی هه لیبوی گه ورن. منیچ حهر سه روو نا په یلوا یه ره پتسه ماچوونه: مامۆسا مهولهوی چا یاگانه باسوو ساقی و مهی و باده و جامی ش که رده ی، هه ده فش حهر نا واتیلیننی که نیمه ییچ پا مانا به کارشا به رمی و له یه کدایشا به مانای عیرفانی خه تایوی گه ورینه و ناکامووی نی کاریه مامۆسا مهولهوی فزۆنه ته نگه لانیوی فره ته سک و ناله بار و هۆنی کاش تا ناستیوی قیزه ونی فره وار، مارۆره واری.

وهرچه موو نهو شاعیره کا

به دلنیا یه وه جه دیوانوو فره و هۆنیاره کانه، چا یاگانه یاوگه و هه ده فوو شاعیری جه ساقی، مهی، باده و جامی، مانایوه عیرفانیه بیینه، به نه و په پروو شانازی یه وه هه تا لاو نانه یه که به ناواتوو نه نه یاوای و زانای خه لکانیوته ری پی هه ده فیه و ته رسنای و هاگازار که رده یشا و به جۆریو هاندایشا په ی لاو ویشا؛ ریک و راس نیشاره کریان و حیچ په نا و پیچتوش چنه دیاری نه دان: مهسه لهن مه لا پهریشان (۱۳۵۶ - ۱۴۲۱ م دینه وهر، کرماشان) جه ساقی نامه که و ویشه نه پیسنه ش واتهن (۲):

ساقییا وهره جامی پهی مهستی
 سوووم مهستییهن زیان ژ ههستی
 جامی که مهغزم باودرؤ وه جؤش
 دؤنیا و مافیها بکه م فهرامؤش
 ...فیدات بام ساقی تهر زوانم کهی
 من دهردهدارم دهوای گیانم کهی
 ژ جام تهوچید یه کجار مهستم کهی
 زهری نابوودم به لکم ههستم کهی
 .... تا که بنؤشم وه یاد کهسی
 که ههستی مه رگن بی نهو نه فهسی (ل ۲۱-۲۲)

یام رهنجسووری (۱۷۵۰ - ۱۸۰۹ م) چا یا گینه که باسوو خوڈای و
 ههقیقه تیش که ردهن بی پنا و پیچ و به نه تهرسی و هاندای وهردهنگی به لوای دلی
 مهیدانی بی جام و باده پیسنه شه واتهن:
 راگهی ههقیقهت بگیریه نه دهست
 بشؤ نه مهیدان بی پیالهی مهست (ل ۱۴۱)

مامزسا مهوله ویچ یا گینه که گهرهکش بیه بؤ جه عیرفانی و خوڈای باس
 کهرؤنه و واچؤ، چاچهنه بی پهرده و به نهوپهروو شانازیوه قسیش کهردینی و
 نه تاروی قسه کاش به جؤریوتهر هؤر گیلنی و لهیه کشا دهیوه که مانایوته رهشا چنه
 دیاری کریؤنه و زهریفته رین و وه شلانه ته رین تابلؤش به دلنگریوی ته مام مهژ گدار
 و پهرده خولقنان؛ مهسه لهن جه یا گینه پهی نانهیه راسی واته و درؤسی قسیش
 سهله منؤ، پیسنه یوده مین و ناخرین هه ناسه ییش ته نیا به زاتوو نهزا و نه مه رگوو
 خوڈای قسه م صهرؤنه:

راستش هەر ئێدەن ئێزهارم کەردەن

قەسەم بەو کەسە نەزا و نەمەرگەن (ل ۳۵۱)

یام یاگیوئە پەیی کەرەم و بەخشای و لۆتفوو خۆدای ئەوپەرئێو مەوینۆنە و

بێسنە مارۆ زوان:

عیرفانە کەت کۆن، فامت کۆ شیەن

نای پەیی جیلوهی دۆس نیهایەت نیەن (ل ۲۰۹)

یام چاگەنە وئش مزانۆنە بێ نەمیری زاتوو پەرورد گاریش کەرذەن و ویروو

قەبر و قیامەتی کەرۆود و جە ئاکاموو کاری تەرسیش هەنە بێ پەرذە و بێ روو و

بە شانازیەود لالیوودە خۆدالەیی و داواو بەخشای کەرۆنە و گەرەکشاکە خۆدای جە

هەلە و سەرپێچیش چەم پۆشی کەرۆ و بە رحەم و کەرەموو وئش جە خەتایش

ویەرۆ و عە فودش کەرۆنە:

من وئم مزانوو بە ئەمریم کەردەن

ئیتاعەیی فەرمان عەبدیم ئەبەردەن

...بەلام مشیۆ تۆ وە فەزله کەیی وئت

کەردەیی من نەبۆ بەهائە پەرئت

....جە بەحر کەرەم بێ بەشم مەکەر

شەر نەفسانی جە راگەم لایەر (ل ۶۱) و...

حەر چی وەرچە مەنە جە بارەو ساقی چەو حەر پاسنە کە مامۆسا مەلا

عەبدلکەریمی مۆدەرئیسێچ جە شی یەو کەرذەیی و لەیە کدای دیوانە کەینە واتەنش

تەنیا جە دوئی یەرئیی یاگیئە کە وارەنە ئیشارە کریۆ، یاوگە و چە ملواو مامۆسا

مەولهوی جە ساقی، پەروردگار و زاتوو خۆدای بیەن و جە نەو یاگی کەنە

نامیانوو شیعرئیش، خەم لایەر و رازنەرۆو ژبوای و ئاواي یانە کەیش حەر ئانە بیەنە

کہ یاوگہو ئی وتاریہ نہ:

ئیمہ گشت فانی، ہەر ئه وەن باقی

نازوون وە بازووی پر نہیرووی ساقی

خەلاسیش دا پیت، وە یەك پەیمانە

نازاد بیت جە بەند بەستە ی پەیمانە (ل ۵۲)

کہ ئی بەستە شیعرێ پە ی ئەو دەلاو نای ئەو دەحمانوو حاجی مەحموودی یارو دیسی
واچی ئینە و هەدەف جە ساقی زاتو ئەحەدی و پەیمانە ییچ پیاڵە و شەرابو
مەرگی بیەن کہ بیەن بە هۆرکار پە ی مەرگوو کاربای و فەردش جە قەید و بەندو
جەستە ی و دنیای ناسووتی رزگار کەردەن. یامکەتی:

بازارن، وادە ی مامەلەن ساقی

هە ی بگرە فانی، وە ی بەدەر باقی (ل ۳۲۱)

کہ ئە چیگەنە هاوار کەرۆنە و چرای چرۆ ئەو ساقی (خۆذا) و لالیۆشەو و نە
کہ چی مامەلەنە و دلێ ئی بازارو دنیاینە، ژبوای فانی و نەمانو ئی دنیایە
گیترە چنەما و ژبوای هەمیشەیی ئەو دنیایما دە پە (باوەر بە جاودانی و بی بنەیی
ئەو دنیای). تا وا یاگتی رێک و پێکی ئیترانە و کێشانە کە یما ئیجازەش داو؛ تەنیا
چی دوە یاگینە بیەنە یاوگە و هەدەف جە ساقی خۆذا و هاوار ئەو خۆذای بیەن.
جە بەقیەو دیوانو شاعیرینە و سەرۆو ئۆسلووبوو شیتەلکاری ناکادیمی دەقیەرە و
سەرۆو ئی باوەرینەرە کہ نويسەر یام شاعیر مەرۆن و مشیۆم نويسەش و شکنمی؛
بەرگنۆ پە یما یام مەولەوی پاسنە بیەن، جەرەیانو و تارە کە ینە مە ی؛ یام ئینە کہ
شیعرە کیش سەرۆو تەجرەبە و زەینوی زەینی و ناهاگاویر یام «سووریا لیزم» یوی
تایبەتەرە بە مانای قاموسی واچە ی، واتینێ و مانای روالەتیدەش چا دیارە
کۆمە لایەتیا ئەساینە و وە لاتیوی وەرە لا جە مانایش پە بە خشانینی کہ پە ی ئیمە

تەم و لیلایا، یامکەتی تیکەلۆتو جە هەر دوه روالەتەکاو سەری شیعەرەکیش
نیەینیرە.

بەلام چا یاگانە داواو شەراوی شا کەردەن و یاوگەشا تەنیا شەراوی سووری
هەنگووری بیەن، بە تاییەت ماموسا مەولەوی بە زوان پارێزی و رهوان واتەسی بی
پەنا و پیچ واتەنشا و نەبەردەنشا دلێ تۆ تۆ پەردەیی و نەشارانشاوه . مەسەلەن
نەحمەدی خانێ (۱۶۵۰ - ۱۷۰۷م) چانە کە روه کەرۆنە ساقی و داواو شەراوی
جە ساقی کەرۆ تەنیا هەدەفش سەرمەستی و دەشیا:

ساقی تۆ ژ بو خۆدئی کەردم کە

یەك جۆرە مەیی د جامی جەم کە

دا جامی ب مەیی جیهان نۆمابت

هەرچی مە نیرادیه خویا بت (ل ۳۴۳)

یام خانای قۆبادی (۱۷۰۴ - ۱۷۷۸م) ناچانە کە باسوو مەیی و ساقیش
کەردەن، شیعەرەکاشەنە دیارا یاوگەش حەر نا شەراوه سووره بیەنە مەستی مارۆ و
سەروەش کەرۆنە. مەسەلەن جە هۆنییۆنە شۆنۆ ئانەیهەرە جە راوی و شکاری دەس
کیشانی؛ پیسنە ماچۆنە:

فەرماش تا ساقی، سادەیی سیم ئەندام

لەب ریتز کەرد قەدەح، جە بادەیی گۆل فام

نۆشاشان رەندان زۆلف بو عەنبەرین

پەیاپەیی پەیوەست بە شادی شیرین (ل ۹۴)

ساقی سیم ئەندام، بادەیی گۆل فام بارۆ، بالآ بەرزئی و ریندی عەبیاری و زۆلف
بو عەنبەری کۆگا و جەموومیارا رازناوه و حەر پی بۆنەوه شادی و شیرینی
پەیوەست و بەردەوام بو. را و شیۆدو هۆرچنیسەیی و اچەکا و نامیانئو کە پیسنە
لکنەری دلێ تان و پۆی شانه هەن؛ تا ناستیوی بەرز یاوگە و پەییـلوو

شاعیری دیاری کەرۆنه. مامۆسا بێسارانێچ جە دیوانە کەشەنە فرەو یاگانە و بە
تایبەت جە بەشوو (ساقی)نە بە بۆنی جیاوازێوە هاوارش ئەو ساقی بەرژەن.
فێرێکانسوو هەرمانکەرژەدی چنی ئی واچنی لاو نا زاتە بەرزەبەو، کاریگەری و بە
نرخ بیهیش میاونۆ:

ساقی کە ی بۆ کە ی، ساقی کە ی بۆ کە ی

بە شق دیدە ی ویت، سا کە ی مە بۆ کە ی

جەرگم بی کە باب، ڕەنگم بی وە بە ی

ئینتیزاردەنان، مە ی باوەری مە ی (ل ۳۲۳)

بەلام خۆ چیگەنە دیارا ئی مە ی بە حەر نا شەرەو یاقووتی ڕەنگەنە کە نیشارە
کریا و نا کە سیچە داواو ئی مە ی شە کەرژەن چەنی مە ی ناشنا بیەن و مە ی ش
شە ژناسان.

ساقی مە ی داریم، ساقی مە ی داریم

ئ—اردزووی نۆشای جامی مە ی داریم

هەر شەو تا سە حەر نالە ی نە ی داریم

پە ی نۆشای جامی، ڕەنگ چوون بە ی داریم (ل ۳۲۵)

و حەر پاسنە کە وارنە ماچیۆ ڕەنگۆ مە ی و کاریگە ریش سەر وو خاسی و
خرابی مە ی بەو، حەر نا کە سە مزانۆنە ش کە مە ی ش وارده بۆنە و بزانیۆنە ڕەنگۆ
مە ی وەختیۆ پێسنە گۆرالە سووری بۆنە یام هۆر گیلە ی بۆو ڕەنگۆ وەرنیشتی و
پێسنە شە فەقی سوور برمانۆنە بادەش چ شە رابیتوا و کۆگەت بەرۆنە و چیشت
سەر مارۆ:

ساقی نالە ی نە ی، ساقی نالە ی نە ی

نالە م زگارەن، وینە ی نالە ی نە ی

جەرگم کەبابەن، رەنگ زایف چوون بەی
 بەی چیش؟ بەی نۆشای جۆرعی جام مەی
 مەی گۆل خۆنچە رەنگ، حەمرا چوون شەفەق
 ساقی بی مەی مەست، جەمین پر عەرەق (ل ۳۲۷)

مەولەھوی و رەمەزان و مەی

بە لەیە کدای و شەییەو کەردەئى نى دود وەرچە مە جە ژىواو مامۆسا
 مەولەھوی یەنە سەرۆو شتێرە کاشەرد، بە ئى باودرە مياومى کە نا زاتە بەرزە؛ پێسنە
 مێزەرە بە سەرتوی وشک و ویر تەسک و چاکدەرە دامانیوی لارەبار و ئاوەز تەلبەن
 کرىا نەبیەن؛ هەتا لاو نانەیه کە بە جۆرئو متاومى و اچمىنە مەعدوو موو عەنبەر
 خاتوونى دەورانوو و شەنە نە گەر جە گەردوو خەلکوو دەوروو بەریش ژیرتەر نەبیەبو،
 بی حىچ گاهە زئو یۆ جە سینە چاکەکا و نەتەرسەکا بیەن. ئاچانیسانە کە
 بیجگە چا دێرە شتێرانە ساقى حەر ساقیا و بە حىچ جۆرئوتەر لەیەک مەدریۆ و
 مانا مەکرێنە؛ جە دوی یەرئى ملە گایچەنە بەی باس جە حەرالی و حەرامى مەى
 قستیش کەردێنى و پاسنە نیانشرە و باروومش بەی کیشان کە حەررام بیاکەیش بە
 گیان و دل ئەسانش و قەبوولش کەردەن:

...مە لا جە کەسەرت لەوحش بۆ سادە

مەنسوخ نەزانۆ حەلالی بادە

زاهید مایەى هۆش هیچ نەمانۆ پێش

پەشیو بۆ تەقواش، چوون مێزەردى ویش

من نەوون وە تەنگ نە فامى یەو

ویم بدەون وە دەس بەد نامى یەو (ل ۴۷۰)

جە باسوو رەمەزانێچەنە تالانیوتەر ملۆ سەر و ئانیشا کە رۆچى گێرا و ئانى
 کە بادە مودرا گێرۆ پێوهرە و لاو هەتترینیەنە ئیژانە و کیشانەشا کەرۆنە و

هۆرس ۋىنگناك ۋىش چانە ديارى مەدۆ كە وئىش سەر بە كام پۇلى مزانۇنە و ۋەشش كام گروى مەى. ھەلبەت ئىنە گەرد بە ۋەرچەم گىرتەى سىماو فەرھەنگوو مەھالوو هۆرامانى و كەش و ھەوا و ئاژەى زال سەروو نا فەرھەنگ يەرە بىەن. يانئو پاسە نەببەن كە ئاژەى فەرھەنگى، كۆمەلایەتى خەلكوو هۆرامانى و دەوروو بەرى چا سەردەمەنە، ۋەرچەمەنە نەبۆ و نويسەر وئىش جە ھاگا وىرشەنە يامكەتى چنى وىەرىنوو نا فەرھەنگىە لەيدە بىە بۇنە: مەرحەباى لىباس تاەت پۇشانەن ئسەلۇدەى كس كس ساس سادە نۇشسانەن ساقى سا سەد جار ۋە نازت نازوو هۆردەر ۋە گۆلبانگ سەدەى (ۋامتاژوا) (ل) ۳۹۴

كە پاسەش نىانەرە بە ناما و لوای رەمەزانى ديارى مەدۆ؛ تاوانبار كىن و نایا بە نۇشای بادەى تاوانبار كرىۆنە يام نا؟ يام ديسان بە نامای مانگۆ رەمەزانى چانە كە ئىتەر بە بۇنە ۋە جەر هۆركارىۆىە ۋە بىەن، بە روالەت نەلان پەى لاو مەى؛ پاسنەش دان نەو بەر كە جە ئى بابەتتە فرە خەمگىن و پەشئوا و رىك و راس و بى تۆكل و پەردە واتەنش مەى جەر نا شەرابە سوورە ھەنگوورىەنە و پىسەنە خەبىامى واتەن مەىخانەبىچ جەر نا ياگىنە كە دلتەرى و لىچ بە خوئ و ناسك و نازارى ئىنەى چاگەنە و ۋەشى كەرانئى، بەلام چى مانگەنە سەفاو مەىخانەى كەم ۋە بىن ۋە، مات و دلگىرەنە و شەوقوو قەدىمى نەمەنەن جە لاش:

مەى نە خۆم چوون من نە خەم نە سىرەن

مەىخانە سەفاش خەبىلى دلگىرەن

لوولەى تەراۋىچ ۋەش ۋەش مەدۆ دەنگ

بىن ئاھەنگەن تار تەمورى ئاھەنگ (ل ۳۹۴)

پەى دەما ۋاتەبىچش ناخرىن گرولىۆ فىشەك لۇخۆ تۆلەيش تەقنۇنە و بى پەروا و نەتەرس پەى ئاژدەى جەزنى و ئاژاد بىەى بادەى پىسەنە ماچۇنە:

همی هیلال، همی عهید خیزۆ جه یاران
وه ردهغم گرووی په رههیزگارارن
شادی دهر وه دل لای مهی خواراندا
خه فته دهر وه جه رگ رۆزه داراندا (ل ۳۹۵)

دیارا چی گۆشه چه مه نه پتسنه خهییامی گهوردی، تاره لاونانهیه تیزتهر و
به جه رگ ته ریرش که رده نه وه و ویر و ناوه زوو ویش به دهنگی به رزتهر و گلهو زئی
نایرین و گپردارته ره یاونانش خه لکی و جه ماوه رده نه بئی ته رس واته نش. ئیژاو واته یا،
ئینه یچه ویش ته نیا پیچه وانوه ویرتوی ته سک و پادزه کاریتوی ته رسه زال جه تان و
ته شهر و لومه و خه لکی ئاسایی و را و شیتوه په شمینه پۆشیتوی رۆح وشکیا.
چونکه م خهییامیچ به نه ژنه ویه نامای رده مه زانی پتسنه جارش دان که جه
ناخرو مانگۆ شابانیه وه ئینده مهی موهروو جه دلی مانگۆ رده مه زانیه نه تا جه ژنه
به یوه مه ست و که له لا و بئی هوش و فام بوو:

مانگی رده مه زان نزیکه، پیمان ئیژن
مهی هه ر چی هه یه بریژن و مه یچیژن
من هینده ده خومه وه له کلکه ی شابان
مه ست و که له لا بوی ده که وم تا جیژن (ل ۳۱)

با چیگه نه لایتوتهر که رمیتوه لاو ویر و ناوه زوو خهییامی و نزیکه ئه ندیشه و
شا زاته به رزه یه چنی وهر چه م و په یلواو مامۆسا مه وله وی سه روو ئیژانه و
کیشانه که رده ی چن دانه چوارینتی خهییامی چنی دلینگه روو چ ۵ن دیره شیعرئ جه
هۆرده ستوو بالاخانه و چه می؛ ئا ذیچ ته نیا سه روو چن دیره هۆنیی و ئیشاریوی
گۆلاله په ی هه ر کام چا دیشا و نه رکوو له یه کدای فرته ریشا وزمی سه رشانوو
وانیاره ئازیزه کا و به ناواتوو ئانه یه جه نایه ندیوی نزیکه نه شی یه وه که رده یوی فرته ر
چی بابه ته نه وزمی وهر ده سوو وانیاره سه رهنجده رده کا ما:

خه بیام: پرژاندى هور له ددشت و ددر بارانتي

بتي مهى، بتي دهمي تامي ژيان نازانتي

وا نيمه له سهيرى سهوزدازين داخو

سهوزى گلي نيمه، کتي بکا سهيرانتي ؟ (ل ۳۸)

مهولهوى: سهوزى خاک پاک، ياران هامفرد

فردمان وه فهرشي بهزم ويمان کورد

کهو سهوزى نيمه پيچ، نه کام هردئي بو ؟

وه فهرش مه جليس کام هام فهدئي بو ؟ (ل ۴۳۲)

يام حهر پي دلنگه روه يا گيوه تهره نه، پيسنه ش فرماوان:

کورد وه فهرش راي گوزدر گاي ياران

بهرد پهي پای هردان، سارا و کوساران (ل ۵۳۲)

ههلبهت نينه تهنيا گوشه چه ميو بتي، پهي سووچيوي گولالهى جه
نزىکايه تي وير و نه ندیشه و ماموسا مهولهوى چنى خه بيامى گه وره ي جه باره و
فهلسه فه و هه رمانکه رده ي ساقى و کارى گه رى مهى و جياوازي سه رهنجوو نا که له
پيايه چنى خه لکى ناسايى به پاو ناژوه نا دهورانيه چى باره وه. يا و گه و نى
وه رده مانه کوتايه واته ي نى قسى بتي که چا يا گينه هه ده فوو نى وتاربه نه و باس
جه ساقى و جام و باده ي کريان، حهر نا دلنگه ر و يا وينکه نه (مه فهوومه نه) که
خه لکى و جه ماوه ر جه واته و نه ژنيه ي روجانه شانه کارشا پنه که را و پا هه ده فه وه
نامو ساقى و جامى به رانتي.

یاگتو نهره متهی چوارچتو باسه کهی

پهی سهله منای شیردو باسه کهی و پهی ناشنا بیهی وانیاره گه شاولده کاما چنی
دلینگه روو دیوانه کهو ماموسا مهولهوی ودلی دس پنه که ردهی به عه سلوو وتاره کهی،
پیوستش مزانمی چیگه نه فرکانسوو نامای برتو چا که لیما که فرده تر یاو گه و
باسوو نیمه نه پی رواله توو واریه نیشانه دیمین:

فریکانسوو نامای برتو جه و اچه هده ده فکه کا دلئی دیوانه ک و ماموسا
مهولهوی یه نه

فریکانس	واچتی
۵۱	جام
۴۷	ساقی
۴۷	مهی
۳۲	باده
۱۸	نهی
۱۵	نه یچی
۲۰	دهف
۸	مؤغنی
۹	مؤتریب
۴	دورد

حەر پاسته که دیارا؛ ماموسا مهولهوی فرده تر جه گردوو شاعیره کاما (لانی
که مه وه؛ نانتیشا نیمه ده قشا مژناسمی و وانتینیمه وه) چی که لیما، که لکش
گیرتهن و ههرمانهش پنه که ردینئی و تا که لیمینوه لاو که سیویوه وه ده شه سیاوه و
سه رسووده نه بۆ ثانده به کار نمهی و گرد یا گینونه بالآ مه رمانو و هاوار مه که رۆ.

دنیگروو باسی

به نئیزانه و کیشانه که ردهی و سهره نجدای دیوانه که و ماموسا مهولهوی په یما
 بهر گنونه که؛ خۇذا لاو مهولهوی یه وه حهر ودهشی و زدریغی و به زهیی و جوانی و
 گهوردی و چنه و یه ردهیی بیه و هر یا گنونه که باسوو خۇذای بیه ن چی که لیما
 که لک گیران و نه گهریچ پاسنه نه بیه بۆ به جۆرتو نی کاره و نی وده شه سیاویه
 نیشانه دریان و هم همیشه ناخرین و نه و دلین په ناگا و یا گه په رماییتوه بیینه که
 بن منعت متافؤ دس هۆر برنؤ و داواو یارمتهتی چاذی که رۆنه و حهر به ناوات بۆ
 دهسش گیرنونه و رده نه کریۆوه. نیتتر چیگه یچه نه خاس مرمانۆنه که لایه نوو
 دیه ی په ی خۇذای لاو نا زاته به رزه یه وه چنی خه لکانوو ده و روو به ریش جیاواز بیه ن
 و جه هر حالتیونه حهر به ناواتوو به زهیی و نه گهر که هه له و سهر پیچیۆ رووش
 دهینه، چنه و یه رده ی بیه ن:

یا جه گونای من که ردم ناوان تهر

رده حمت جه تاوان، من فراوان تهر

هر تۆنی وه تاق دانا و تهوانا

تۆم هه نی، هه نی نه و کیم بۆ هانا

خه ریک که رده ی ویم و فه زل تۆم

نیتد متاوتۆم، نه و ملاوتۆم (ل ۵۳۶)

نیتتر چا یا گاچه نه فشاروو و پروو سه رمایه و خامی ژیسوای نینا سه رشه وه و
 ودریه نگوو راو نیکنامی پاو لوایش به سته ن و جه باره و باده ی و جاموو په ر جه مه ی
 قسیتس که رده ی نی و هاوارش نه و مؤتریب و ساقی که رده ن؛ چیه یچه نه دیارا په ی
 نه ژناسای و زانای بیه ن و چی رانه به تاقیق کارامه و چنه زان بیه ن و یوان

سهرکهل و گهرهکش بیهن که جه دنیاو خامی و کالی و نهزاناى بلۆنه نهو بهر و به
ودهشناى و سهربهرزیهوه، نهگهر که ههتا بنچینهو ژیوایش چیتراو زوهرردۆ کهروۆ و
دۆنەش ههواره و جه ههستیش (بیهى) فۆزۆنه، بیا فۆنه تۆتۆ رۆز گارى و ژيوای:

های ساقى ههلاى سهرمايهى خامى

نمه دۆم وه دهس راي نیکنامى

باوهره وهش وهش، سا دهى، ههى پهى کهى

تاف قهلهزهى ساف شیشهى مهى

مهوجش بنچینهم بۆ وه ههمدا

ههستیم دۆ وه بهرد ههردههدهمدا (ل ٤٦٨)

يام: وهى گهشت نایرهوه خه يالم خامهن

به ختم نا پۆختهن فامم نه فامهن

وهى بلیسه وه گهر دیم باقى یهن

وادهى نایرین بادهى ساقى یهن

فاکتیوى هه مه ته دار و سهر سوود که مشیۆم چى نه وه له وه واچیزنه: ئینه نه نه
که مامۆسا مهولهوى، شهرباب و بادهش نه ژناسان و جه ناداب و را و په سموو کارى
ها گادار بیهن؛ به لام چانیشا نه بیهن سوو چیه نه بنیشۆره و به ته نیایى مهى
بوهرۆنه و مهست کهروۆ و جه فلهسه فهو مهى حیچ نه زانۆنه. به لکوم جه نزیك به
سه دوو نا یا گانه داواو باده و مهى ش کهرۆهن، ساقیچش چریهن و داواش کهرۆهن
نه یچی، مۆتریب و مۆغنى ... یام که سیتوتهر بهى، تاکه کۆمه لۆ هامفهردا جهم
بۆ و نۆشانه و واردهى بادهى مهزهش بۆ:

مهینهت سهر به رزهن، شادیم زگارهن

ساقی! جامه‌کەت ئەمجار بە کارەن
بۆری وە مەجلێس لایەر پەردەئێ شەرم
وە دەوری دێسان بەزمنێ کەرمی گەرم
تا مۆتریب وە ساز حەنجدەئێ بیگەرد
هۆردۆ مەقامی دەوا کەرۆ دەرد

بەل ناکا نەییچی بەیۆ جە لاو

وە مەقامەکەئێ قەقنەس ناساوە (ل ۱۰)

دیاری کە هەرممانۆ یە کجاری و هۆرکەوتی نەبیئێنە، چونکەتێ بە واچەو
«دێسان»ی ساقیش چریەن و واتەنش پێسنە جارا بۆری پەئێ مەجلێسی و حییچ
شەرمیوت نەبۆنە، ئێمە گەرە کمانا جە کۆمەلۆ هامفەردانە ساقی قاو کەرمی و
بادە بوەرمیئێنە. دێسان پەئێ نانەییچە بەزەمە کە گەرم بۆ و گیرایی شەراوی و رەسایی
دەنگی و بەرکەردەئێ خەمی گەردێشا نەوج و سەرکەلەنە با، نەییچی با چا بۆ و
مەقامیۆ هۆردۆ؛ یام مۆتریب بەینە و بە دەنگیۆی وەش کرکیۆ کەرۆنە و پێسنە
وارانی وارۆ ملشارە و خەمشا شۆرۆو:

ساقی باوەر ئەو، مەئێ دوو سألە

پێم دەر یەک جامی، حالێم بەد حالە

مۆغنی! کۆ کەر سازانت وە هەم

سەمتووری، تارێ وە هەم کەرە جەم

نەییچی! سا لێدەر، قەزات وە مالم

دەمئێ دەر جە نەئێ، دەروون زۆخالم (ل ۲۰)

چیگه نه مهولهوی روه کهرۆنه نهو ساقی، به لām به تاکید، به په رمای به ئەژناسای پیتسه گەرد جارتوی، به لām با نینجار مهی دوه ساله بۆ (زوم کهردی سهروو نینهیهوه با مهی دوه ساله بۆ، یانیو که خاسته، نابته، پۆخته ته و ماناته و ...) چوونکه تی نیتتر حالش بهد حالاً و پا راحه تیچه چارش مه کریۆ. شۆنیشه ده درێژه مدۆنه به قسه کاش و ماچۆنه نهی تۆ کاکه ی گۆرانیه و اچ سه متوورۆ و تارۆه پێوده باره تا نه یچی به یۆ و به زمیتو گهرم که رمی. دیسان نه و درازنای کۆر و کۆمه لێو. به لām کۆمه لێوه تایبه ته، گلێره ده بیوی به کسه ر پێک و پێک نه ک گەرد عامی و گەرد پۆلیو جه خه لکی به یۆ په ی ناگه ی و چانه راش بڠانی. کۆمه لێوه تایبه ته و که سانیوی تایبه ت؛ ساقی، نه یچی، مۆتریب و مۆغنی یانیو به جۆریو ثانه که زانانی و هه ر نا زانایی گەرد جارتو خه ییام نامیتشا به رۆ و به رامبه ر به خه لکی ناسایی دلنی کۆمه لگای جیاشا که رۆوه:

خوا دهردی داناوه، ده واشی دانان

مه یخانه به رانه به رن به ده رویش دانان

گه ر باده نه بایه له م جیهانه ی پر خه م

تاوێک نه ده مان نه وانی زانا و دانان (ل ۳۲)

دیسانه وه پاسنه که دیاریش دا مهولهوی چنی موسیقیچ ناشنان و خاسش مژناسۆ و ته مام گه ره کشا و وه شش مهینه چنه ش. چوونکه تیم هه ر ده ختیو گه ره کش بۆ، بیافۆنه سه ره که لوو وه شی و جه شادی بۆ که یل و هه ر پاسنه جه دنیاو ته وه نین و سه سه ختوو ناوه زی بریۆ و بلۆنه نهو دنیاو خه یالی و زهوقی، هاوارۆو که رۆ و چرۆ نهو ده رویشی؛ ده فه کیتت باره یام ماچۆ مۆغنی گۆرانیی و اچه و

چیگه نه چوونکه تی خه مبار بیهن و خه فته تی فره دلشهنه بار بیهن و
دلش که رذدن به هوون، داواش جه ساقی نانهن مهی بارو و ژهنگو دلش به مهی
مالوره و که روش دهرمانوو دهرذئی. جه یا گئوته ریچه نه پیسنه ماچو:

تهوق خه م گهردن شهوقه که م به ستهن

که ف پای شادیم، خار تی شکه ستهن

ساقی سا ده خیل جام مهی وه که ف

دهر ویش نامانهن، که فی نه رووی دهف (ل ۱۸۴)

داوا کاری جام و بادهی، ساقی ته لب که رذدی و دهرمانوو گرزوو خه ما جه
مهی واسته تی تا وا یا گئی بیهن که تاره لاو نانهیه وه ختارتوو دۆکتور و چه کیم جه
دهرمانی مه نی تیره و نه تاوانشا ساریشکه روو دهر د و برین و زامی بانئ؛ مهوله وی
دیسان داواو دهرمانوو دهر د و ئیش و زاموو ویش جه مهی واسته ن و چه ر ناڈش
ساریشکه روو گرزوو دهر ده کاش پهی ویش نیانه ره و ئینه جه شیعه ره کاشه نه حاشا
هۆرنه گیرا و سه له منای ئی قستی ویش هاوار که رو. چانه که ماچو:

نه چه کیم پیوهن که رو دهاوی دهر د

نه ته بی پیوهن جه دل لا دۆ دهر د

سا نیسه ساقی جه مین جام جه م

وادهی ناماته ن وه بان دیدم (ل ۳۹۰)

ئی باسه و نا فلسه فه که سه ره و مهوله وی په نه گه شهش که رذدن و چانه
هۆرش دان، تا سه ره مهرگ و نزیکه وه بیهی کۆچی یه کجاری دلئ ناوه زوو

مہولہ وی و چنی ناڈی ہامرا و توشہ و توشہ بہرہ کز ویر و زانستیش بیہن و بہ
فۆرمیو و بہ جۆریو ویش نہرمانانش کہ نیشانہ مدؤ فہلسہ فیتیوی گۆترہی نہ بیہن
و سہروو بنہرہ فیتیوی پتہ ویرہ نہرمانہرہ و سہرچہ میوی پاک و بیگہرہ دہنہ ناویش
واردینہ و ریک و پیک لوآن سہر:

وہ لگ زیندہ گیم ہا بہ ہہواوہ
دیما دیم شہن وہ بے ای فہناوہ
نہ لہوہ دای تہ ریخ کامہرانی مہن
نیشانہ ی ناخر زیندہ گے انیمہن
یاران ویردہن، نۆبہ مہن دہی دہی

تیسہ وہ کارہن ساقی نہ شتہی مہی (ل ۴۲۵)

حہر پاسنہ جہ ہونیو «نیمشہو تہنیا بی جہستہی زہبونم» باس، باسوو داخؤ
دلئی و دیسان ہۆردای خہ مہکان و چپی بارہنہ بہ راوینوو دۆکتۆرہکا و زانایانوو
زانستوو پزشکی دیسان سہرواز کەرڈو زام و برینسی و نہوہ کۆلنای زامتی پەترۆک
بہستئی، چنڈہ سہخت و چ سۆزیوش ہہن. ئی سۆز و نیش و نازارہ نیندہ فرہ بیہن
کہ مہولہ وی ویش پیسنہ قہقنہسی دیہنش و ناپاسنہش بہروسہن کہ نیشہو دہسوو
ئی گۆرڈوو خہ ماوہ بہرشیم پہی نیا و ناخریچہوہ دیسان پەنا بہرۆوہ نہو دہرمانوو
خہ مہکاش و ئی جارہ بہ نہوہ لائیای و ہاوار نہو ساقی، پیسنہ ماچۆنہ:

رۆ جہ شہو فیشتہر زار و زہلیم
ساقی! سا جامتی، نہ مہجار دہ خیلیم
بدر پیتم نۆش کہم چوون ہہر دہ جاران
وہ رہغم گۆر دین گۆری مہیخواران (ل ۳) یا

مهینهت سه‌ریه‌رزهن، شادیم زگارهن
ساقی جامه‌کعت شه‌مجار وه‌کارهن (ل ۱۰)

وهشی و شادی و زهوق

حه‌ر پاسنه که وه‌لته‌ر نیشاره‌ما که‌رډه؛ یۆته‌ر چا سات و وه‌ختا که هۆنیاری
وه‌ریاس باده‌ش گه‌ره‌ک بیهن و ساقی‌ش ته‌له‌ب که‌رډهن؛ وه‌ختوو دیاری وه‌شی و
زه‌وقی‌یه‌نه بیهن که پاسنه‌ش واسته‌ن تا به‌ کی‌می‌او مه‌ی، وه‌شیش فره‌ که‌رۆ و
په‌نگ و بۆ و تامیو، تایه‌تش دۆ پنه به‌لام نه‌ک پتسنه وه‌شی و له‌هف و له‌عه‌ییو
که مه‌ستی بارۆ و کار بیافنۆنه شه‌و عه‌ربه‌ده‌کینشی و سووکی بازاری، به‌لکوم نا
وه‌شی و شادیه تایه‌ت بۆنه کۆمه‌لۆ یارا و کۆگا و نه‌دیبا.
چه‌په‌وانه و باسوو خه‌می چا یا‌گانه باسوو وه‌شی‌دای و ژی‌وای به‌خشی مه‌ی
کاره‌نه بیهن به‌ که‌لی‌ماتیو هه‌رمانه کری‌اینه و تان و پۆ شی‌عیری به‌ گه‌رپۆ چنیان که
ته‌قه‌ل‌تیش گه‌رډه‌ول و هان و هی‌زده‌ر و نی‌شان‌یوه جه‌ شه‌وق و ژی‌وای و وه‌شی و
شادی بیهن. یانیو ساقی هه‌ر نا که‌سه‌نه شوخ و شه‌نگ و وه‌ش نه‌توار و
سه‌رزیندن و مه‌وله‌وی‌یچ چنی نی‌ته‌تواریه ناشنا بیهن و چا‌گه‌نه نی‌ باسه نامان
وه‌روه، جه‌ و‌اچی سه‌رزیندن که‌لک گیریان؛ یانیو هه‌ر نا فاکته که‌ په‌ی لوای
سه‌رکه‌لی و هۆرلوای په‌ی سه‌ری پتویست بیهن:

ساقی پام به‌سته‌ی زنجیر پیرین
ده‌ستم دامانت واده‌ی ده‌سگیرین
چابۆک به‌و ره‌فتار بی‌ دره‌نگه‌وه
خه‌رامان به‌و ناز بال‌ای شه‌نگه‌وه (ل ۴۵۹)
نی‌ ویر و ناوه‌زه و نی‌ فه‌لسه‌فه به‌رزه لاو فره‌و زانایا و نه‌دیباوه به‌ پاو وه‌ختی و

یاگنی حەر پا شتیوه لاه مهولهوی یه وه، بیهن و فری چانیشا پاسشا ویر که رذدنه وه. پیسنه هوردستی گه وره فیرددوسی تووسی جه شاکارد گه وره که شه نه واتییوی حەر پی مانا و دلینگه رشه ههن و تاره لاه و تانه یه و دختییویچ باسوو پییری ویش که رۆنه که لیماتی حیماسی و ره زمی به کار به رۆنه. پیسنه تانه یه که یاگنوه جه شانامه نه جه باره و پییری و تشهره چییوو ماچۆنه پی دلینگه ره که: پییری خهریکا جه منهنه هیز و قۆرت گیرۆنه؛ یاتیو خهریکا پیسر بوونه. حەر چی باره وه جه برییو یاگینه هۆرچنیهی که لیمه کا و رینک و پینکی شا و شۆنۆ هه ترینه ره نامای و به زم و ناههنگ و حەر پاسنه مووسیقی دلنی تۆ تۆ که لیمه کا نینده وهش که وته و ده قدریا نامان که حەر و تشه وه بنیادمی جوولنۆ و ته کانهش و زۆنه و به زمییوی وهش و شادی دهرش مذۆ که نه و په رش نیا:

جه تۆ قه هقه هه، جه پیاله مهی

جه ساقی ها دهی جه نیمه با بهی (ل ۴۷۰)

ساقی باک نیهن جه سه ردیی دهی، دهی

ههوا وهش که رۆدن، نه شتهی نۆشای مهی (ل ۲۷۹)

ساقی یهن، باادن، نه سیمهن، باادن

بۆلۆل جه ده ره ی گۆلان نازادن (ل ۴۷۳) و ...

یام زمسانه نه و دختیو که دنیا به شهرفنی چه رمی نهرمه ساو دریان و تۆفوو ههوا ی سه ردی گۆشواردهش که رۆدن نه و نهرمه گۆشوو مه حیووبی بیگه ردی و هه رزلۆ وه شه سیاویشا وه شه که رۆینه، گه رۆو نینیشا دهلیل و سه بهب مارۆ په ی هاوار شه و ساقی و بادهی: شهی مه حیووب خاس، وهی بینای ته مام مه نالۆ په ی به زم؛ ساقی و شیشه و جام (ل ۲۷۹)

يام حەر سەروو نا دەقە ۋەلېنەيەۋە و جە ۋەھارەنە ۋەختارىئو قەتارو گۇرالا،
دلى تىزىلە تىزىلانە سەرە بەر مارا و شىلمى و قەمامەيچ بە شىنە شەمالى و بە
لارەلەنجە دەس كەرا ھۆرپىراي و قىرمە قەلۋەزا و ھازو ھەرقاشى گىزىشا جەم با،
مەۋلەۋى دىسان چىرۆۋە ئەو ساقى و بادەش گەرەكا تا ۋەشىش فرەتەر خۇمارىش
ماپۇ:

جەي گۆشە خاستەر نىەن مەسكەنى

ساقى گىيان نامان خۇمار ئەشكەنى

ھۆرىزە، سۆبەن، دل تازە خاۋەن

شنىۋى پاى كاۋەن، گۆشەي سەراۋەن (ل ۴۳۲)

يانىئو چاگەيچەنە كە مەۋلەۋى ۋەشىش بىەن و سەر كەيف و سەرۋەش ژىۋايش
بەردەن سەر، پەي لۋاى سەر كەل و لىكەم كەردەي وئش جە شادى و بەزمى، دىسان
ھاۋارش ئەو ساقى كەردەن، پەي بادە نارذەي.

ئاكاسوو باسى

مەۋلەۋى جە ئاسمانوۋ ئەدەبۋو كلاسىكو كوردىەنە پىئىسنە ھەسارىۋى
شۆلەدارى بىەن و تىرفەو رۆشنايش ئىسەيچ ھەر مەنەن، بەلام بە داخەۋە تا ئىسە
ئا پاسنە ئىزاۋ ئا زاتەبەرزەيەنە لەيە كداى و شىيەۋە كەردەيۋى رىك و پىك سەروو
دىۋانە كەيشەۋە نەكرىان. چى تىرىشكە تازىنە كە ئىمە دىيائىش پەي، مەۋلەۋى
شىئەردكىش بە دل و بە ھەست و خەيال واتى بىئىنى، نەك بە وير و ئاۋەز و سەروو
بىنەرەتتىۋى وشك و بىرىنكى غەقل ھەرمانىيەۋە. چى ۋەرچەمەنە باسوۋ ئىمەن جە
بارەو ساقى و بادەيەۋە ھەر پاسنە مامۇسا مەلا غەبدل كەرىمى مۇدەرىسەيچ جە

شی‌یه‌وه‌که‌ر‌ده‌ی و له‌یه‌ک‌دای دیوانه‌که‌ینه واته‌نش ته‌نیا جه دوی یه‌ری یا‌گینه یا‌و‌گه و چه‌ملواو مام‌وسا مه‌وله‌وی جه ساقی، په‌رودرد‌گار و زاتوو خو‌دای بیه‌ن؛ بی‌جگم نینیشا جه‌ته‌و یا‌گه‌کانه که شی‌عه‌کاشه‌نه با‌سوو مه‌ی و ساقی‌ش که‌ر‌ده‌ن، دیارا یا‌و‌گه‌ش حه‌ر نا شه‌راوه سووره بیه‌نه مه‌ستی مارۆ و سه‌روه‌ش که‌رو‌نه. به له‌یه‌ک‌دای و شی‌یه‌وه‌که‌ر‌ده‌ی نا وهر‌چه‌مه جیا‌وازی جه ژیاو مام‌وسا مه‌وله‌وی‌دنه سه‌روو شی‌عه‌کاشه‌ره، به نی با‌ودیه میا‌ومی که نا زاته به‌رزه پی‌سنه می‌زده به سه‌ری‌وی وشک و ویر ته‌سک و چاک‌ده‌ده‌دامانی‌وی لاره‌بار و نا‌وه‌ز ته‌ل‌به‌ن کریا نه‌بیه‌ن؛ تاره‌لاو نانه‌یه که به جو‌رتیو متا‌ومی و اچ‌میننه مه‌عدوو‌موو عه‌نبه‌ر خاتون‌ی ده‌ورانوو ویشه‌نه نه‌گه‌ر جه گ‌ر‌دوو خه‌ل‌کوو ده‌ورو‌به‌ریش ژیر‌ته‌ر نه‌بیه‌بو، بی حیج گاهه‌زیو یۆ جه سینه چاکه‌کا و نه‌ته‌سه‌کاو ده‌ورانوو ویش بیه‌ن.

سه‌ر‌چه‌می:

- (۱) بریو نیشتی‌بای چاپی و مانایی و وهر‌چه‌می لاری جه‌بارو سه‌یدی هۆرامی و شی‌عه‌کاشه‌ره و را‌وینوو نیمه، کوورش نه‌مینی
- (۲) د. مارف خه‌زنه‌دار، میژ‌وی نه‌ده‌بی کوردی، ده‌ز‌گای چاپ و بلا‌و‌کردنه‌وی ناراس، هه‌ولیر، ۲۰۰۲
- (۳) دیوانی بی‌ساران، لیک‌کۆلینه‌وه و لیک‌دانه‌وه حکیم مه‌لا سالح، ویراستار حسین سبجانی، ناشر: ویراستار، چاپی یه‌که‌م ۱۳۷۵ی هه‌تاوی.
- (۴) دیوانی مه‌وله‌وی، کۆ‌کردنه‌وه، لیک‌کۆلینه‌وه و لیک‌دانه‌وه و له سه‌ر نووسینی مه‌لا عبدالکریمی مدرس، چاپی یه‌که‌م، بلا‌و‌که‌ره‌وی کوردوستان، زستانی ۱۳۷۸ی هه‌تاوی.
- (۵) چوارینه‌کانی خه‌بیام، وهر‌گیراوی هه‌زار، نینتشارات سروش، تهران ۱۳۷۰